

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Brassicales (kålordningen), **Familj:** Brassicaceae (korsblommiga), **Släkte:** *Draba* (drabor), **Art:** *Draba cacuminum* - blockdraba E. Ekman **Synonymer:** *smaldraba*, *blockhavsdraba*

Kännetecken

Blockhavsdraban är en 2–5 cm hög flerårig, korsblommig växt som bildar täta tuvor med kvarsittande gamla bladresten. Den är lik den vanligare bergsdraban *D. norvegica*, men skiljer från denna genom större blommor, utstående fruktskaft och mörkare grön färg. Den tydligaste skillnaden är hårligheten. Blockhavsdraban har framförallt på stjälken betydligt längre och glesare hår (enkla hår och gaffelhår), medan bergsdraban är mera tilltryckt hårig med mer stjärnhår på stjälken.

Utbredning och status

Blockhavsdraban är en skandinavisk endem med bicornisk utbredning. Det sydliga området omfattar de sydnorska högfjällen mellan Hardangervidda och Dovre. Det nordliga har två centra: områdena kring högfjällstopparna Oxtinderne och Sulitelma. Båda dessa områden har lokaler på svenska sidan om gränsen. På grund av en från början diffus beskrivning av arten har det varit svårt för senare botanister att få ett grepp om arten. Det första säkra svenska fyndet gjordes på toppen av fjället Mieskattjåkko inom Artfjällen i Lycksele Lappmark. Ungefär samtidigt hittades två förekomster av drabor i Lule lappmark, dels strax öster om Sulitelma och dels väster om Virihaure. Under senare år har ytterligare lokaler upptäckts för blockhavsdraba i Lycksele lappmark; dels på Långfjället i Artfjällen, dels betydligt längre österut på fjället Miesken norr om Norra Storfjället, samt på ett fjäll i Pite lappmark. En ingående studie av blockhavsdraban har nyligen genomförts i Norge. Därvid visades att den nordliga populationen, som bl a omfattar de svenska förekomsterna, är morfologiskt något avvikande från den sydliga, och urskiljs som en underart, ssp. *angusticarpa*.

Ekologi

Både det svenska och norska namnet antyder att blockhavsdraban växer på fjälltoppar. Detta är delvis missvisande. Visserligen återfinns arten nästan alltid i närheten av höga toppar, men den tillhör mellanalpina bältet, vanligen ca 1200 m ö h. Den fordrar framförallt öppen, mineralrik mark med tidig snösmältning och lång vegetationsperiod. Vanliga följeväxter är klippstarr (*Carex rupestris*), fjällglim (*Silene acaulis*) och tuvbräcka (*Saxifraga cespitosa*). Under optimala förhållanden i odling är fröproduktionen god och ger rik lokal spridning. I odling blommar blockhavsdraba två veckor tidigare än bergsdraban. Den blommar också om under sensommaren.

Hot

För närvarande finns inga hot mot blockhavsdraban tack vare lokalernas isolerade belägenhet.

Åtgärder

Samtliga lokaler är belägna inom nationalpark (Padjelanta) eller naturreservat (Vindelfjällen). Arten bör övervakas av floravaktare.

Övrigt

Blockhavsdraha är fridlyst. Arten finns i odling i Fjällbotaniska trädgården vid Tärna fjällpark, Hemavan. Mycket talar för att den oktoploida blockhavsdrahan (kromosomtal $2n=64$) har uppkommit genom korsning mellan den hexaploida bergdrahan ($2n=48$) och endera av de diploida arterna alpdraha, *Draba fladnizensis* eller *D. subcapitata* ($2n=16$). Den förra har bicentrisk utbredning i Skandinavien (södra Norges högfjällsområde och från norra Lule lappmark och norrut), den senare är en arktisk art som har en skandinavisk utpostlokal i Pite lappmark. Blockhavsdrahas förekomst i anslutning till höga fjälltoppar har gett anledning till spekulationer kring istidsöverlevnad som nunatackväxt. Mot detta talar att arten ej når upp i högalpina bältet utan är begränsad till låg- och mellanalpina nivåer, samt att moderna undersökningar pekar på ett polyfyletiskt ursprung inom olika delar av utbredningsområdet. Den uppträder som en typisk pionjärväxt på öppen mark och visar i odling stor lokal spridningsförmåga genom frö. Blockhavsdraha är globalt rödlistad som sällsynt och omfattas av EU's habitatdirektiv bilaga 2 vilket innebär att arten ska skyddas i nätverket Natura 2000. Utländska namn – NO: Tinderublom, DK: Smalbladet Draba.

Naturvård

Konventioner: Habitatdirektivets bilaga 2, Habitatdirektivets bilaga 4

Fridlysning: Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), enligt paragraf: 7. Bestämmelsen gäller hela landet

Rödlistning i andra länder

Global rödlistning: DD (2013)

Litteratur

Brochmann, C. Soltis, P. & Soltis, D. 1992. Multiple origins of the octoploid Scandinavian endemic *Draba cacuminum*: electrophoretic and morphological evidence. Nord. J. Bot. 12: 257–272.

Ekman, E. 1917. Zur Kenntnis der nordischer Hochgebirgs-Draba. Sv. Vetensk. Akad. Handl. 57: 1–68.

Elven, R. & Aarhus, A. 1984. A study of *Draba cacuminum* (Brassicaceae). Nord. J. Bot. 4: 425–441.

Ericsson, S. 1995. Nytt om *Draba* i Västerbottens län. Natur i norr. 14: 7–15.

Gjaerevoll, O. 1973. Plantegeografi. Universitetsforlaget, Trondheim.

Gjærevoll, O. 1990. Maps of Distribution of Norwegian Vascular Plants. II. Alpine Plants. Trondheim.

Hellqvist, S. 1990. Släktet *Draba* i Västerbottens län. Natur i Norr 9: 71–86.

Löf, Å. 1994. Hotade fjällväxter i Lule lappmark. Examensarbete på Biologisk-Geovetenskaplig linje. Stockholms Universitet.

Rune, O. 1950. *Draba cacuminum* i Sverige. Svensk Bot. Tidskr. 44: 497–503.

Selander, S. 1950. Kärleväxtfloran i sydvästra Lule Lappmark. Acta Phytogeogr. Suec. 28.

Författare

Olof Rune 1995. Rev. Mora Aronsson 2007.